

Sport in het systeem

Werkprogramma 2021-2024

Inhoud

Voorwoord	3
1. NLsportraad	4
2. Visie	6
3. Thema's	10
3.1 Sport en gezondheid	11
3.2 Sport en sociale waarden	14
3.3 Topsport en samenleving	17
3.4 Versterking sportbranche	21
4. Werkwijze	25
5. Literatuur	27



Voorwoord

// Sport is voor velen een geliefde (vrije)tijdsbesteding, zowel om te doen als om te kijken. Sport zit bij velen in het systeem. Tijdens de *lockdown* door de coronacrisis kwam naar voren hoezeer mensen hun sport misten. Tegelijkertijd bleek hoe belangrijk het is om actief te zijn en fit te blijven. Dat wisten we al in verband met de preventie van andere ziektes, maar het coronavirus heeft ons opnieuw hard met de neus op de feiten gedrukt.

Ik ben er inmiddels van overtuigd geraakt dat sport niet alleen een leuke hobby is. Topsport, breedtesport en bewegen zijn veel meer dan dat. Sport heeft een grote maatschappelijke betekenis en ik gun het iedereen om daarmee in aanraking te komen: jong en oud, man en vrouw, arm en rijk, kortom iedereen, met welke achtergrond dan ook.

Samen met de andere raadsleden van de NLsportraad ga ik me er voor inzetten om sport systematisch mogelijk te maken: in sportzalen en op sportvelden, bij sportevenementen en in de media, maar ook op straat, op school, op het werk en in de zorginstelling. Daarbij zal de raad niet schromen om ook de kaders, stelsels, wetten, sectoren en randvoorwaarden onder de loep te nemen die dit (on)mogelijk maken. De NLsportraad levert vanuit haar eigen, onafhankelijke positie graag een bijdrage aan topsport, breedtesport en bewegen in Nederland.

Michael van Praag, voorzitter NLsportraad





NLsportraad

Wettelijk adviescollege

Op 1 april 2016 is de Nederlandse Sportraad (NLsportraad) opgericht, het eerste adviescollege dat kabinet en parlement adviseert over sport. Na een externe evaluatie heeft het kabinet besloten de NLsportraad per 1 april 2020 met twee jaar te verlengen. Gelijktijdig is een wettelijk traject ingezet om van de NLsportraad een vast adviescollege te maken. De minister van Medische Zorg en Sport (MZS) heeft de Eerste en Tweede Kamer geïnformeerd over de verlenging van de NLsportraad en het voornemen om de NLsportraad wettelijk te verankeren. De NLsportraad ziet dit als een mooie erkenning voor het werk dat in de afgelopen jaren is verzet.

Breed adviesdomein

Bij de verlenging heeft de NLsportraad van de minister van MZS een brede opdracht meegekregen: advisering over niet alleen sportevenementen, maar sport in algemene zin, en niet alleen over sportspecifieke onderwerpen, maar ook over sport in relatie tot maatschappelijke thema's (VWS, 2020). In overleg met de minister had de raad deze verbreding de afgelopen jaren ingezet.

Het meerjarig werkprogramma 2018-2020 *Stip op de horizon* kenmerkte zich al door drie pijlers: sportevenementen, nationaal sportakkoord en actuele vraagstukken (NLsportraad, 2017a). De raad rekent voor het nieuwe werkprogramma topsport, breedtesport én bewegen tot het adviesdomein, inclusief de raakvlakken met andere beleidsterreinen. De raad geeft hierover zowel strategische als operationele adviezen.

Duidelijke positionering

Uit de externe evaluatie (Duijvestein et al., 2019) en de standpuntbepaling van de minister van MZS (VWS, 2020) haalt de NLsportraad een aantal belangrijke aandachtspunten voor de toekomst. Om te beginnen zal de raad samen met het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) meer aandacht besteden aan de positionering van de raad. In de evaluatie concluderen de onderzoekers dat de NLsportraad een duidelijke meerwaarde heeft in het sportbestel, maar dat nog niet alle partijen in de sportbranche goed bekend zijn met de positie en mogelijkheden van een adviescollege. Een adviescollege is conform

de *Kaderwet adviescolleges* (Rijksoverheid, 2020) per definitie onafhankelijk en adviseert zonder belangen. Daarom kan een adviescollege nooit onderdeel uitmaken van een lobby of campagnevoering. Ook is er een duidelijk onderscheid tussen een adviescollege en een onderzoeksinstituut. Een adviescollege baseert de adviezen op de laatste stand van de wetenschap en geeft hoogstens opdracht om voor een bepaald thema een review of analyse te maken. De NLsportraad voert geen eigen onderzoek uit.

Transparante samenstelling

In de evaluatie hebben onderzoekers aanbevolen meer aandacht te besteden aan een transparante samenstelling van de NLsportraad. De raad heeft aan deze aanbeveling samen met het ministerie van VWS onmiddellijk gevolg gegeven en een protocol ingesteld voor de benoeming van de leden. Bij het ingaan van de tweede periode zijn drie vacatures ontstaan die in 2020 via een open werving- en selectieprocedure worden ingevuld.

Betekenisvolle adviezen

In verband met de kwaliteit en impact van adviezen worden de onafhankelijkheid en onderbouwing van adviezen door zowel de NLsportraad als het ministerie van VWS van groot belang geacht. Juist de onafhankelijkheid geeft de adviezen van de NLsportraad meerwaarde. Behalve de onderbouwing weegt ook de toepasbaarheid van adviezen zwaar voor de raad. De impact van adviezen hangt altijd samen met de betekenis van het advies voor het beleid en de praktijk. Een voorwaarde voor navolgbaarheid van adviezen is de zichtbaarheid. De NLsportraad besteedt daarom veel aandacht aan de interactie en communicatie rond de adviezen, zowel bij de agendering en de totstandkoming als bij de verschijning en in de nazorgfase.

Samenvattend

// Vier jaar na oprichting van de NLsportraad gaat er een nieuw tijdperk in. De NLsportraad is voornemens de potentie van de raad voor de sport nog beter te benutten door de positie te verhelfen, transparant te werk te gaan en betekenisvolle adviezen te leveren. Dit zijn de uitgangspunten voor een nieuw meerjarig werkprogramma van de NLsportraad.





Visie

Sport voor de samenleving

In de recente publicatie *Het speelveld van de sport* en de onderliggende analyses heeft de NLsportraad (2020a) uitgebreid stilgestaan bij zowel de maatschappelijke waarde *van* sport als de maatschappelijke opgaven *voor* sport. De NLsportraad heeft zich hierin verdiept om advies te kunnen geven over een toekomstbestendige organisatie en financiering van de sport. Conclusie van de NLsportraad is dat de maatschappelijke waarde van sport groot is. Tegelijkertijd concludeert de raad dat de inzet van sport bij veel maatschappelijke opgaven beter kan worden benut dan momenteel wordt gedaan. Sport is van betekenis - of kan dit zijn - voor bijvoorbeeld gezondheid, welzijn, integratie, onderwijs, economie en infrastructuur en de opgaven op deze terreinen, zoals vergrijzing, individualisering, migratie en duurzaamheid.

Urgentie van sport en bewegen

Als de NLsportraad het heeft over 'sport', dan bedoelt de raad het volledig domein van topsport, breedtesport en bewegen. De NLsportraad maakt geen onderscheid tussen verschillende vormen van sport en bewegen, net zomin als de bevolking dat doet. Deze brede definitie is het uitgangspunt in

Het speelveld van de sport en het onderliggende *Brancherapport Sport* (KPMG, 2019). Ook voor de definitie van de sportbranche grijpt de NLsportraad terug naar deze documenten. De sportbranche is het geheel van (sport)organisaties die de sportdeelname en -beleving in de vrijetijdssetting mogelijk maken.

De urgentie voor de NLsportraad om zich behalve met topsport en breedtesport ook met bewegen bezig te houden, is andermaal gebleken tijdens de coronacrisis. Bewegingsarmoede is een pandemie die in feite al decennialang aan de gang is en desastreuze gevolgen heeft. De helft van de Nederlanders beweegt veel te weinig, ontwikkelt overgewicht en is daarmee gevoelig(er) gebleken voor het coronavirus dan mensen met een gezonde, actieve leefstijl. Dit geldt overigens ook voor andere (chronische) ziekten waaronder diabetes, hart- en vaatziekten, depressie en alzheimer. De sportbranche kan een grotere bijdrage leveren om Nederlanders voldoende te laten bewegen, maar daarnaast zijn andere beleidsterreinen en sectoren nodig. De NLsportraad betreft deze aanpalende terreinen en sectoren in haar adviezen.

Vergroting maatschappelijke waarde

Uit *Het speelveld van de sport* blijkt dat de maatschappelijke waarde van sport groot is, maar tegelijkertijd constateert de NLsportraad dat deze waarde nog groter zou kunnen zijn als de raakvlakken van sport met andere terreinen beter worden benut. De waarde van topsport, breedtesport en bewegen ontstaat niet altijd vanzelf, maar moet dikwijls actief worden nagestreefd. Een aantal voorbeelden: voldoende beweging leidt zonder meer tot meer gezondheid; maar het helpt als de gebouwde omgeving óók uitnodigt om te bewegen. Sport en bewegen kunnen leiden tot betere leerprestaties, maar daarvoor zijn wel voldoende aaneengesloten beweegmomenten nodig in het lesrooster. Topsporters kunnen bij handelsmissies deuren openen die anders gesloten blijven, maar uiteraard moeten zij dan aan zo'n missie worden toegevoegd en een rol krijgen. Sportevenementen kunnen een grote economische en maatschappelijke impact hebben voor de regio, maar alleen als hierop bewust beleid wordt gevoerd. Voor het optimaliseren van de betekenis van sport en bewegen is een integrale benadering nodig, bij de rijksoverheid en bij lokale overheden, en intersectorale samenwerking tussen sport en andere sectoren.

Interdepartementale samenwerking

In het advies *Akkoord met ambitie* heeft de NLsportraad (2018) de vele raakvlakken tussen sport en andere beleidsterreinen beschreven. In het advies roept de NLsportraad de minister van MZS op om structureel samen te werken met collega's van andere departementen. De NLsportraad adviseert dit clustergewijs op te pakken, bijvoorbeeld rond de thema's sport en infrastructuur, sport en internationaal, sport en vitaliteit en sport en financiën. De intra- en interdepartementale samenwerking rond het thema 'vitaliteit'

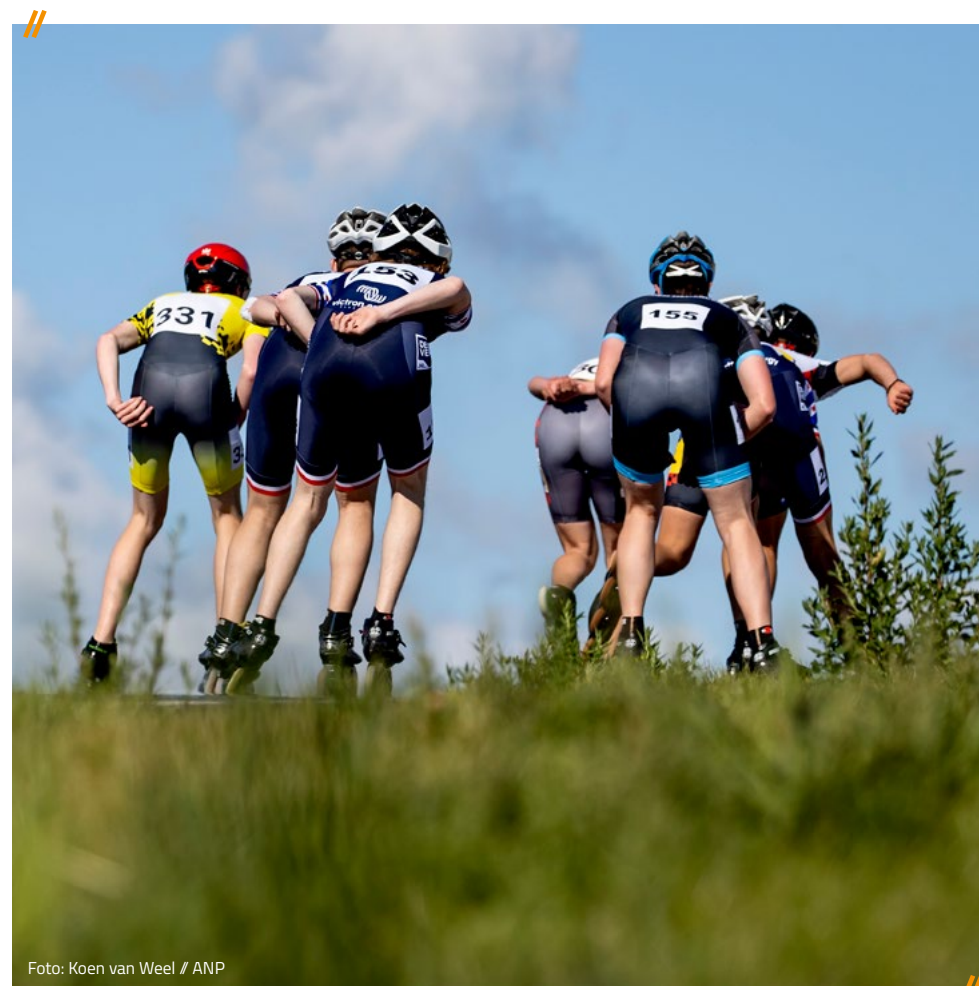


Foto: Koen van Weel / ANP



Foto: Hans van Rhoon / HH

en het terugdringen van bewegingsarmoede en overgewicht is het meest urgent. Om bewegingsarmoede te bestrijden is een *integrale* aanpak nodig op het terrein van sport, gezondheid, zorg, kinderopvang, onderwijs, arbeidsomstandigheden, huisvesting, ruimtelijke ordening, infrastructuur en financiën. Uit internationale literatuur blijkt dat een integrale aanpak het verschil maakt (Scherder, 2020). In praktijk is helaas veel vaker sprake van een verkokerde aanpak; zo ook in Nederland. Het terrein van bewegen is daarnaast een braakliggend terrein – de verantwoordelijkheid van iedereen en niemand. Bij adviezen over sport en gezondheid en andere onderwerpen zal de NLsportraad altijd de raakvlakken van sport met andere beleidsterreinen betrekken en de hieruit voortvloeiende noodzakelijke samenwerking op rijksniveau, lokaal niveau en tussen sectoren. Hiervoor betreft de NLsportraad ook de kennis die beschikbaar is bij andere adviescolleges. Ook bezint de NLsportraad zich op andere manieren dan via de advisering om de interdepartementale samenwerking een impuls te geven.

Intersectorale samenwerking

Interdepartementale samenwerking op rijksniveau is belangrijk omdat daarmee ook de intersectorale samenwerking op lokaal niveau beter op gang komt tussen sportorganisaties enerzijds en bijvoorbeeld scholen, kinderopvangcentra, buurthuizen, huisartsenposten, zorginstellingen en bedrijven anderzijds. Natuurlijk zijn er situaties waarbij sportorganisaties en andere partijen elkaar in praktijk weten te vinden, al dan niet gefaciliteerd door de gemeente. Maar er zijn evenzovele situaties waarin dat niet gebeurt. Soms werpt de verkokering op rijksniveau zelfs drempels op voor intersectorale samenwerking. Zo heeft de NLsportraad samen met de Onderwijsraad en de Raad voor Volksgezondheid en Samenleving (2018) in het advies *Plezier in bewegen* geadviseerd om onder supervisie van de vakleerkracht bewegingsonderwijs ook sportprofessionals op mbo-niveau en professionele sportvrijwilligers in staat te stellen een bijdrage te leveren aan meer sport en bewegen op scholen. Tot nog toe hebben alleen vakleerkrachten en -docenten op hbo-niveau toegang tot het gymlokaal, en daarmee zijn

de mogelijkheden veel beperkter. In het advies *Fiscaliteit bij sportevenementen* (NLsportraad, 2017b) pleit de raad voor een aantal aanpassingen aan fiscale maatregelen, omdat deze het vergoeden van vrijwilligerswerk en het geven van donaties bij sportevenementen belemmeren. Dergelijke stelselmatige tegenstrijdigheden kunnen alleen worden opgelost op rijksniveau.

In de advisering zal de raad steeds bezien hoe de intersectorale samenwerking tussen de sportbranche en andere sectoren tot stand kan komen en hoe de samenwerking binnen en door de rijksoverheid kan worden gestimuleerd.

Versterking sportsector

Voor het verzilveren van de maatschappelijke waarde van sport en het aangaan van de maatschappelijke opgaven is een sterke sportbranche nodig. De ambities kunnen hoog zijn – bijvoorbeeld: geen bewegingsarmoede meer in Nederland – maar de branche moet in staat worden gesteld deze ambities (mede) te realiseren. In *Het speelveld van de sport* constateert de NLsportraad dat er op een aantal punten versterking van de sport-

branche nodig is. De raad benoemt deze punten als randvoorwaarden voor de toekomstbestendigheid van de sport. Het betreft de verduidelijking en ordening van de verhouding tussen markt en overheid; de professionalisering van de sportbranche en de versterking van de arbeidsmarkt; het ontwikkelen van een gezamenlijke visie en de gezamenlijke vertegenwoordiging van de branche, en het optimaliseren van de governance van de sportbranche en transparantie bij de verdeling van middelen. De NLsportraad besteedt bij alle beleidsadviezen aandacht aan de inzet van de sportbranche en zal specifieke adviezen geven om de randvoorwaarden voor een sterke sportbranche te vervullen.

Samenvattend

// De NLsportraad wil door middel van haar adviezen topsport, breedtesport en bewegen *systematisch* mogelijk maken en de betekenis van sport voor de samenleving vergroten. De adviezen baseren zich op een integrale visie en een intersectorale aanpak waarvoor interdepartementale samenwerking nodig is. Dit neemt de raad mee bij alle te geven adviezen. Daarnaast neemt de raad zich voor om te adviseren over de versterking van de sportbranche, zodat de branche de waarde van sport kan vergroten. De raad put meerwaarde voor haar adviezen uit haar onafhankelijke positie en zorgt met haar adviezen voor een vliegwiel waarmee de sportbranche zijn voordeel kan doen.





3 Thema's

Verantwoording keuze

// In *Het speelveld van de sport* en de onderliggende analyses heeft de NLsportraad (2020a) aandacht besteed aan de maatschappelijke betekenis *van* de sport en aan de maatschappelijke opgaven *voor* de sport. De maatschappelijke betekenis van sport is groot of kan groot zijn op de terreinen van gezondheid, zorg, welzijn, integratie, leefbaarheid, mobiliteit, arbeidsproductiviteit, economie, ruimte en milieu. Er zijn diverse maatschappelijke opgaven die de sport zullen beïnvloeden zoals de vergrijzing en de gevolgen voor volksgezondheid en zorg, de economische recessie na de coronacrisis, ruimtegebrek in verstedelijke gebieden en voorzieningenvraagstukken in krimpgebieden, klimaatverandering en de verduurzaming die hiermee gepaard gaat, en de digitalisering en flexibilisering van de samenleving.

Alle boven genoemde terreinen en opgaven zijn relevant, maar het is niet mogelijk om alle thema's tegelijkertijd op te pakken. De NLsportraad heeft voor het werkprogramma 2021-2024 een aantal thema's geselecteerd waarover de raad met voorrang wil adviseren. Dit betreft zowel thema's waarbij sport als 'middel' wordt ingezet als thema's waarbij sport het 'doel' is. Om sport als middel in te zetten en zodoende doelen op andere terreinen te behalen, is een sterke sportbranche nodig. Ook over de versterking van de sportbranche wil de raad adviseren.



Foto: Jan de Groen / HH

3.1 // Sport en gezondheid

Betekenis sport voor gezondheid

Advisering op het gebied van sport en gezondheid heeft voor de NLsportraad prioriteit in de komende jaren. Sport en bewegen heeft een positief en bewezen effect op de fysieke, mentale en sociale gezondheid van mensen. Een betere weerbaarheid, vitaliteit en grotere arbeidsproductiviteit van de bevolking staan hiermee in rechtstreeks verband (Tiessen-Raaphorst & Pulles, 2018; Bailey et al., 2014). Ook kunnen sport en bewegen ziektes voorkomen of in tweede instantie terugdringen zoals diabetes, hart- en vaatziekten, depressie of alzheimer (zie Lear et al., 2017; Livingstone et al., 2019).

Nederland kampioen zitten

Sport en bewegen zijn onlosmakelijk verbonden met een gezonde leefstijl, maar uit cijfers van RIVM en andere onderzoeksinstituten (2020) blijkt dat in Nederland maar ongeveer de helft van de bevolking voldoende beweegt voor de gezondheid. Ook heeft de helft van de volwassen bevolking overgewicht, van wie 15% ernstig. Vergeleken met andere landen kent Nederland relatief veel wekelijks sporters (53%) en zijn kinderen vaak lid van een sportclub (80%), maar dat levert onvoldoende beweging voor de gezondheid op. Nederlanders blijken veel te zitten; in Europees verband is Nederland zelfs kampioen. Bewegingsarmoede komt bijvoorbeeld relatief veel voor bij leerlingen in het voortgezet onderwijs (60%) die zittend worden onderwezen, zittend hun huiswerk maken en op deze leeftijd relatief vaak stoppen met sport.

Pandemie en vergrijzing

Wetenschappers beschrijven inactiviteit als een pandemie (Scherder, 2020). Meer aandacht voor een actieve en gezonde leefstijl is nog meer noodzaak geworden nu de coronacrisis heeft laten zien dat mensen met een betere gezondheid minder vatbaar zijn voor het virus en gemiddeld genomen ook beter herstellen. Helaas zijn mensen tijdens de coronacrisis minder gaan bewegen (Van der Poel & Pulles, 2020). Diverse maatschappelijke ontwikkelingen vergroten bovendien de urgentie voor een actieve leefstijl nu en in de toekomst. De samenleving krijgt te maken met een toenemende vergrijzing, waarbij een grote groep Nederlanders een hoge leeftijd bereikt. Als ouderen fit blijven, kunnen zij langer blijven deelnemen aan de maatschappij en worden hun zorgkosten uitgesteld.

Beweegnormen invoeren

De Gezondheidsraad heeft de beweegnormen voor kinderen en volwassenen in Nederland vastgesteld (Gezondheidsraad, 2017) en momenteel is zij bezig met een advies voor 0-4-jarigen (Gezondheidsraad, 2020). Met de vaststelling van de beweegrichtlijnen is een

belangrijke stap gezet. Maar met alleen de publicatie van beweegrichtlijnen zijn deze nog niet vanzelf ingevoerd. Vele factoren zijn van invloed op (beweeg)gedrag van mensen: van psychologische en sociale tot economische en ruimtelijke factoren (Wendel-Vos et al. 2019; Gezondheidsraad, 2010). Natuurlijk is het in de eerste plaats de eigen verantwoordelijkheid van mensen om voldoende te bewegen. Maar ook de omgeving heeft grote invloed. Dat geldt voor de gebouwde omgeving en het wegennet, maar ook voor de context van scholen, werkplekken (thuis of op kantoor) en zorginstellingen die kinderen, volwassenen en ouderen over het algemeen dwingen om veel te zitten. Om dit te doorbreken en mensen van wieg tot graf voldoende in beweging te brengen, is een systematische, gecoördineerde en integrale aanpak nodig - op rijksniveau, op lokaal niveau en tussen sectoren (zie ook IBO Gezonde leefstijl, 2016).

Beweging in stelsels

De NLsportraad wil zich graag buigen over de vraag hoe de beweegnorm beter kan worden nageleefd tijdens de diverse fasen in de levensloop van mensen. In het advies



Foto: Berlinda van Dam // HH

Plezier in bewegen heeft de NLsportraad samen met de RVS en de Onderwijsraad (2018) deze vraag beantwoord voor de scholieren in het primair en voortgezet onderwijs. De NLsportraad constateert dat met dit advies in beleid en praktijk nog te weinig is gebeurd, en vraagt hier de komende jaren blijvend aandacht voor. Maar ook voor andere fasen in de levensloop gaat de NLsportraad adviezen ontwikkelen. De NLsportraad beziet daarbij steeds de factoren voor het menselijk gedrag, de persoonlijke omstandigheden én de context. Diverse systemen en stelsels zijn van invloed op de (in)activiteit van mensen, zoals van kinderopvang, onderwijs, zorg, welzijn en ruimtelijke ordening. Deze kaders zijn vaak onvoldoende op elkaar en op de sportbranche aangesloten waardoor verantwoordelijke partijen nog teveel langs elkaar heen werken.

Overheidsbemoeyenis noodzakelijk

De NLsportraad adviseert om te beginnen de rijksoverheid en richt zich daarbij op het ministerie van VWS en verschillende andere departementen. Net als bij het terugdringen van roken is overheidsbemoeyenis en een integrale aanpak nodig om het verschil te maken in de aanpak van bewegingsarmoede. Alleen de overheid kan zorgen voor aanpassingen van wetten en kaders zodat sport en bewegen systematisch worden gestimuleerd en vanzelfsprekend worden ingebed in relevante stelsels. Steeds houdt de NLsportraad daarbij ook de positie van de sportbranche in het oog: wat kan de sportbranche betekenen en hoe kan de intersectorale samenwerking tussen sport en andere terreinen verder worden verbeterd?



// Adviezen

2021

De NLsportraad zal om te beginnen een analyse maken van sport en bewegen tijdens de levensloop, identificeren bij welke (kwetsbare) groepen bewegingsarmoede optreedt en welke context bij deze groepen het meest relevant is. Daaruit volgt een advies op hoofdlijnen met aandacht voor een integrale aanpak en de noodzakelijke interdepartementale en intersectorale samenwerking.

2021-2024

Na de eerste analyse zal de NLsportraad een reeks adviezen uitbrengen over het systematisch in beweging brengen van verschillende groepen in verschillende situaties. Dit zijn adviezen voor de geïdentificeerde kwetsbare groepen. Steeds zal worden gezien welke beleidsterreinen en welke stelsels en kaders eraan kunnen bijdragen dat deze groepen in beweging komen (Wet publieke gezondheid, Wet langdurige zorg, Zorgverzekeringswet, enzovoorts).



Foto: Bert Beelen / HH

3.2 // Sport en sociale waarden

Betekenis van sport op sociaal terrein

Behalve op de gezondheid heeft sport ook een sterk effect op de persoonlijke ontwikkeling (zelfbeheersing, eigenwaarde, discipline, doorzettingsvermogen, sociale vaardigheden) en op sociale waarden die van belang zijn voor de gehele maatschappij: welzijn, participatie, cohesie en integratie. Sport kan effectief worden ingezet voor maatschappelijke opgaven zoals (re)integratie, individualisering en eenzaamheid. Net als bij gezondheid vraagt dit om veel aandacht voor de context waarin dit plaatsvindt (Breedveld et al., 2016). Overheden beschouwen de sociale waarden over het algemeen als een gegeven: een bijvangst die het sporten met zich meebrengt. De NLsportraad denkt dat sport voor een optimaal resultaat bewuster kan worden ingezet in onder andere het onderwijs-, welzijns- en integratiebeleid. Daarbij hanteert de NLsportraad steeds een sportbrede insteek; waar relevant geeft de raad aandacht aan bepaalde onderdelen van de branche of specifieke takken van sport.

Sport en opvoeding

De NLsportraad onderkent de grote waarde die topsport, breedtesport en bewegen kunnen hebben in de ontwikkeling en opvoeding van kinderen (NLsportraad, Onderwijsraad & RVS, 2018). Voor sommige kinderen is de meerwaarde van sport in de opvoeding nog relevanter dan voor andere. Te denken valt aan kinderen in een achterstandssituatie, kinderen met gedragsproblemen en kinderen in de jeugdzorg of het speciaal onderwijs. Sport kan regulerend en stimulerend werken en de sportbranche kan ouders en leerkrachten helpen in de educatie en opvoeding van kinderen.

Kinderen leren via sport uitdagingen aangaan, samenwerken en socialiseren. Dit vraagt wel om (professionele) vaardigheden van begeleiders.

De NLsportraad wil graag onderzoeken wat er nodig is om het pedagogisch klimaat in de sport zodanig te versterken dat ook kwetsbare jongeren in de sport terecht kunnen en zich kunnen ontwikkelen. De NLsportraad onderzoekt daarbij de aansluiting van de sportbranche op de kaders en stelsels voor (speciaal) onderwijs, welzijn, kinderopvang en jeugdzorg. Daarnaast ziet de raad een positief effect uitgaan van het invoeren van een pedagogisch klimaat op het voorkomen van ongewenst gedrag.

Sport en integratie

De diversiteit in Nederland is groot. Het is de verwachting dat het aantal migranten in Nederland blijft toe nemen. Daarbij kan onderscheid worden gemaakt tussen asielmigranten (uit bijvoorbeeld oorlogsgebieden) en arbeidsmigranten (de laatste jaren vooral Oost-Europeanen en expats). Deze groepen onderscheiden zich van eerdere groepen arbeidsmigranten en migranten uit de

voormalige koloniën. CBS en NIDI (2020) verwachten dat de komende dertig jaar de groep arbeidsmigranten twee derde van de totale migrantenstroom zal vormen.

De NLsportraad zet zich ervoor in om de sport even divers te maken als de samenleving is. Sport en bewegen is voor iedereen belangrijk en samen sporten biedt nieuwkomers kansen op ontwikkeling en ontmoeting. Ook voor hen is het belangrijk om toegang tot sport te hebben. De NLsportraad wil zich erin verdiepen hoe het komt dat sommige groepen achterblijven in de sportdeelname en hierover adviseren. Andere groepen creëren hun eigen sportvormen gelieerd aan internationale bedrijven en internationale scholen, apart van de gangbare sportinfrastructuur. Belangrijke vraag is hoe vraag en aanbod beter op elkaar kunnen aansluiten en hoe de sociale waarde van sport optimaal kan worden benut.

Sport en welzijn

De eenzaamheid onder thuiswonende (en soms alleenwonende) ouderen neemt toe. Sport is bij uitstek een plek voor ontmoeting. Ouderen hebben dikwijls tijd om te sporten en velen hebben vaardigheden die van waarde



Foto: Marcel Krijgsman / HH

zijn in het besturen of doen van vrijwilligerswerk bij sportclubs. Hoewel in de sportbranche gaandeweg meer initiatieven voor ouderen zijn ontstaan, is bij veel sportorganisaties het aanbod nog niet ouderen toegesneden. In *De fitheid van de sport* constateert de NLsportraad (2020b) dat het reguliere sportaanbod vooral is toegesneden op de jeugd, competitiesport en op de fitte bevolking. De NLsportraad wil nagaan in hoeverre de 'mismatch' tussen de (potentiële) vraag van ouderen en het huidige aanbod kan worden verholpen en hoe ouderen meer kunnen profiteren van de bestaande sportinfrastructuur. Ook beziet de NLsportraad in hoeverre de kaders van het welzijnsbeleid (onder andere de Wet maatschappelijke ondersteuning) hierop aansluiten.

Ongewenst gedrag

Als sport voor iedereen is, dan is het ook belangrijk dat iedereen zich thuis voelt in de sport: jong en oud, man en vrouw, arm en rijk, hoog- en laagopgeleid - zonder onderscheid naar afkomst, etniciteit, religie, cultuur of seksuele voorkeur. Een positieve sportcultuur, waarbij plezier en presteren hand in hand gaan, is volgens de NLsportraad een van de randvoorwaarden voor de verdere groei van de sportbranche. Ongewenst gedrag zoals discriminatie, homofobie, racisme, seksisme, geweld en (seksuele) intimidatie horen niet in de sportwereld thuis. De sportbranche en de overheid zijn zich hiervan in toenemende mate bewust. Daarom heeft de sportbranche met steun van het ministerie van VWS het programma *Naar een veiliger sportklimaat* uitgevoerd (VWS, 2011, 2013; Romijn en Van Kalmthout, 2018), is in 2019 het Centrum Veilige Sport ingesteld inclusief een meldpunt voor seksuele intimidatie

(www.centrumveiligensport.nl) en is een aanpak geformuleerd om racisme in het voetbal terug te dringen (KNVB, 2020).

De NLsportraad constateert dat verschillende vormen van ongewenst gedrag in de sport een lange historie kennen en ondanks het gevoerde beleid nog niet zijn verdwenen.

De NLsportraad wil de factoren op het spoor komen die een wezenlijk verschil maken voor een positieve sportcultuur en adviseren over vervolgbeleid.

Het bevorderen van het pedagogisch sportklimaat is een van die factoren.

Daarbij wil de NLsportraad graag bezien wat er valt te leren van andere sectoren of van andere landen: bijvoorbeeld het pedagogisch klimaat in het onderwijs en de kinderopvang, de aanpak van ongewenst gedrag in de Engelse stadions of het diversiteitsbeleid van internationale bedrijven.



// Adviezen

2021

De NLsportraad adviseert in 2021 over het pedagogisch klimaat in de sport. Bij het verbeteren van het pedagogisch klimaat in de sport worden trainers beter geschoold, wordt ongewenst onpedagogisch gedrag voorkomen en wordt de pedagogische meerwaarde van sport voor kinderen (met of zonder achterstandskenmerken) beter benut. De NLsportraad beziet onder welke condities de sportbranche in staat is het pedagogisch klimaat te verbeteren.

2021-2024

De NLsportraad adviseert over de andere genoemde onderwerpen die zich op het snijvlak bevinden van sport en sociaal beleid (integratie, welzijn). Daarnaast verdiept de NLsportraad zich verder in het beleid voor het voorkomen en tegengaan van ongewenst gedrag.



Foto: Rob Voss // HH

3.3 // Topsport en samenleving

Betekenis van topsport

Topsport heeft een grote waarde voor de maatschappij. Het volgen van topsport zorgt voor binding, positieve gevoelens en maakt de bevolking trots (Nielsen, 2019; SCP, 2019). Het Oranjegevoel is zelfs opgenomen in de *Canon van Nederland*. De prestaties van Olympische en Paralympische topsporters zetten Nederland op de kaart en topsport wordt ingezet in het internationale verkeer en bij handel met het buitenland. Sportevenementen zorgen regionaal voor economische en maatschappelijke impact. Topsport kan worden gebruikt als 'springplank' of 'hefboom' voor andere beleidsterreinen (NLsportraad, 2019), maar sportbeleving via evenementen en media is ook een miljoenen business geworden.

Grote sportevenementen

In het rapport *Nederland op de kaart* heeft de NLsportraad (2017c) 25 grote (top)sportevenementen geanalyseerd. De monitoring van evenementen heeft de NLsportraad daarna doorgezet en continueert de raad ook de komende jaren. In evaluatiegesprekken na afloop van het evenement bespreekt de raad aan de hand van gestandaardiseerde vragenlijsten de uitkomsten en leerpunten met diverse evenementenorganisatoren. De NLsportraad wil bezien of een opgaande lijn in de organisatie en impact van sportevenementen waarneembaar is en analyseert succesfactoren en knelpunten. Door de coronacrisis is er een grote terugval in de organisatie van evenementen. De NLsportraad wil met de branche bezien welke nieuwe (business)modellen er voor sportevenementen kunnen worden ontwikkeld. De NLsportraad wil een blijvende bijdrage leveren aan het benutten en

verbeteren van de waarde van grote sportevenementen en het optimaliseren van de randvoorwaarden (financiering, samenwerking, kennisdeling, regelgeving, technologie).

Advisering sportevenementen

Sinds 1 januari 2019 adviseert de NLsportraad, op verzoek van de minister van MZS, over subsidieaanvragen voor internationaal aansprekende sportevenementen. Voor de advisering heeft de NLsportraad een commissie ingericht van experts die de subsidieaanvragen voor sportevenementen beoordelen. De experts gebruiken daarvoor de criteria en werkwijze die de NLsportraad heeft ontwikkeld naar aanleiding van het aangepaste *Beleidskader sportevenementen 2019-2020* van het ministerie van VWS (2018). In het nieuwe, nog te publiceren beleidskader sportevenementen van VWS, ingaande per 2021, is de rol van de commissie nog niet uitgekristalliseerd. De NLsportraad gaat met het ministerie van VWS in gesprek over hoe de waardevolle, opgebouwde kennis en ervaring van de commissie in ieder geval kan worden geborgd.

Mega- en multisportevenementen

Nederlanders genieten van grote sportevenementen. Het Oranjegevoel is een belangrijk kenmerk van de Nederlandse identiteit (SCP, 2019). In Nederland is het organiserend vermogen groot en als de internationale context gunstig is, dan speelt de vraag of Nederland in staat is om internationale mega- en multisportevenementen binnen te halen en te organiseren. Dat kan gaan om topsportevenementen zoals grote EK's en WK's of multi-sportevenementen zoals de European Championships en de Olympische en Paralympische Spelen. Een van de vragen zal zijn hoe deze evenementen kunnen worden geaccommodeerd, maar een andere vraag is bijvoorbeeld hoe de voortschrijdende technologische mogelijkheden kunnen worden ingezet om de evenementen voor het publiek - uit en thuis - optimaal toegankelijk te maken. Ook de aandacht voor duurzaamheid bij sportevenementen in relatie tot de VN-doelen (GAISF, 2020) is een belangrijke kwestie.

Talenterkenning en -ontwikkeling

Hoe word je topsporter? Hoe gestructureerd in de Nederlandse aanpak of hoeveel toeval is hiermee gemoeid? En in hoeverre is er sprake van gelijke kansen? Zijn er verschillen bij talentontwikkeling tussen georganiseerde sport en commerciële takken van sport? Talentontwikkeling vindt in Nederland niet via de scholen plaats, zoals in het Angelsaksische model, maar veelal via de sportverenigingen en sportbonden. In de competitie komen talenten boven drijven, die door de sportbonden worden gescout voor de regioselecties en hun trainingen krijgen via regionale trainingscentra (RTC's). Bij voetbalverenigingen scouten ook de betaald voetbalorganisaties talenten voor de eigen jeugdopleidingen.

Het is de vraag of alle talenten wel worden herkend (clublidmaatschap is voorwaardelijk in dit systeem) en of kinderen en jongeren niet breder hun talenten zouden moeten ontwikkelen om erachter te komen welke sport het best bij hen past. Door het clubsysteem sorteren kinderen al vroeg op één specifieke tak van sport voor, wat kan leiden tot een beperktere motorische ontwikkeling en mogelijk ook tot eerder afhaken van de sport. Ook is het de vraag of alle kinderen en jongeren evenveel kans maken op talentontwikkeling, gelet op de investeringen in tijd en geld die hiervoor nodig zijn.

De NLsportraad is voornemens op basis van literatuur en stakeholdergesprekken te verkennen welke ontwikkelingen rondom talentontwikkeling spelen, welke succesfactoren er zijn en welke knelpunten om aandacht vragen.

Topsportcarrière en maatschappelijke carrière

Talenten en topsporters besteden veel tijd aan hun sportcarrière. Het aandeel topsporters dat voltijds bezig is met sport, neemt toe. Velen geven aan dat hun sportcarrière een negatieve invloed heeft gehad op hun schoolloopbaan. Ook geeft een groot deel aan dat hun inkomsten beperkt zijn. Bijna de helft van alle topsporters heeft een minimuminkomen of verdient beneden modaal (Dijk et al., 2018). TeamNL@Work is ingesteld om (oud)topsporters te begeleiden. Steeds meer sporters maken hier gebruik van en velen zijn tevreden met de begeleiding (Dopheide & Elling, 2020). Toch blijft de overgang van een topsportcarrière naar een maatschappelijke carrière voor veel topsporters een heikel punt. Het Mulier Instituut is voornemens om in 2021 meer inzicht te krijgen in de ervaringen van (oud-)topsporters en betrokken actoren in de ondersteuning en dienstverlening. De NLsportraad wil op basis van deze kennisontwikkeling graag bezien op welke wijze advisering een impuls kan geven aan duale carrières.



Foto: Robin van Lonkhuijsen // ANP

Organisatie en financiering van commerciële topsport

Commerciële topsportbeoefening bestaat in Nederland in een aantal takken van sport: voetbal, wielrennen, schaatsen. Individuele Nederlandse topsporters doen mee aan commerciële internationale competities en toernooien (onder andere atletiek, tennis, darts, golf, honkbal, auto- en motorsport).

In *Het speelveld van de sport* constateert de NLsportraad (2020a) dat de organisatie van de commerciële sport in Nederland vooral in handen ligt van topsportclubs, evenementenorganisaties en hoofdsponsors. Media-inkomsten (van publieke en commerciële omroepen) zijn belangrijk voor de financiering van commerciële topsport evenals de ondersteuning door gemeenten of provincies, met name voor topsportfaciliteiten. De sportbond is soms alleen zijdelings betrokken. Wisselingen in sponsoring en de afwezigheid van de sportbond brengen

veel onzekerheid met zich mee voor de talenten en topsporters die een professionele carrière nastreven.

De organisatie en financiering van de commerciële topsportbeoefening vormen vaak al een uitdaging, maar door de coronacrisis is deze uitdaging nog groter geworden. De overheid worstelt met zijn houding ten opzichte van de commerciële topsport. De NLsportraad wil zich verdiepen in de organisatie en financiering van de commerciële topsport, de continuïteit, de gevolgen voor topsporters en de (in) directe rol van de overheid.



// Adviezen

2021

De NLsportraad adviseert over de maatschappelijke waarde van grote sportevenementen in het algemeen en/of over individuele sportevenementen in het bijzonder inclusief de ontwikkeling van nieuwe businessmodellen. Daarnaast neemt de NLsportraad het systeem van talentherkenning en -ontwikkeling onder de loep.

2021-2024

De NLsportraad adviseert in volgende jaren over de andere genoemde onderwerpen: de haalbaarheid van mega- en multisportevenementen, de maatschappelijke positie van topsporters en de continuïteit van commerciële topsport.



Foto: Kim van Dam // HH

3.4 // Versterking sportbranche

Overheidssteun nodig

In de nota *Het speelveld van de sport* is een aantal randvoorwaarden benoemd voor de toekomstbestendigheid van de sport. De randvoorwaarden volgen op een grondige analyse van de kansen en bedreigingen voor en de sterktes en zwaktes van de sportbranche (NLsportraad, 2020b). Veel van de externe ontwikkelingen vormen een kans als de sportbranche de ontwikkeling naar zijn hand weet te zetten, maar een bedreiging als de sportbranche niet (tijdig) met de ontwikkeling weet om te gaan. De verwachting van de NLsportraad is dat de sportbranche ondersteuning van de overheid nodig heeft om ontwikkelingen naar zijn hand te zetten. De vraag om overheidssteun voor de versterking van de sportbranche – als doel op zich – acht de raad gerechtvaardigd. Wil de overheid de maatschappelijke waarde van sport optimaal benutten, dan zal zij de sportbranche moeten versterken en de samenwerking van sport op andere beleidsterreinen mogelijk moeten maken. Samenwerking tussen sport en andere terreinen vraagt om een meer kwaliteit en professionalisering van de sportbranche.

Branchevertegenwoordiging

Uit de discussienota *Het speelveld van de sport* komt de noodzaak naar voren om een gezamenlijke visie te ontwikkelen, een gedeelde agenda op te stellen en te zorgen voor gezamenlijke branchevertegenwoordiging. Met een gezamenlijke visie kan de branche het gesprek aan met overheden en met andere partners. Er zijn tal van onderwerpen waarvoor verschillende afvaardigingen uit de branche nu ieder voor zich bij de rijksoverheid

aankloppen of waarvoor juist geen lobby is: van fiscale maatregelen, administratieve lasten en regelgeving tot duurzaamheid, preventie en veiligheid. De coronacrisis heeft dit extra duidelijk voor het voetlicht gebracht, maar ook als het gaat om langjarige beleidstrajecten zit de sportbranche niet altijd tijdig en breed vertegenwoordigd aan de juiste tafels. De NLsportraad wil adviseren over een optimale organisatiestructuur voor de gehele sportbranche. Daarbij wil de raad de sportbranche spiegelen aan andere branches: op welke wijze kunnen de organisaties binnen de branche het best samenwerken, hoe ontstaat een optimaal 'shared service' model en een sterke lobby? Aandachtspunt daarbij is ook de onafhankelijkheid van de brancheorganisatie(s) ten opzichte van de overheid, zodat belangenverstremming wordt voorkomen.

Ordering markt en overheid

In *Het speelveld van de sport* concludeert de NLsportraad dat in de sport ordening nodig is van markt en overheid. Als de verhoudingen duidelijk zijn, zijn alle partijen in de gelegenheid om hun rol te vervullen en taken op te pakken. Ook de Wet markt en overheid vraagt om deze ordening. Het is onwenselijk dat er grote lokale verschillen zijn of dat verschillende segmenten in de sportbranche wezenlijk anders worden benaderd. Tijdens de coronacrisis kwam naar voren hoe onduidelijk de rolverdeling tussen de overheid en de sportbranche is, en tussen overheden onderling. Gemeenten gaan verschillend met de situatie om. De grote beleidsvrijheid die overheden hebben voor sport geeft ruimte voor initiatief, maar kent ook nadelen: het creëert rechtsongelijkheid voor sportorganisaties en voor sporters in het land.

In een voorgenomen advies gaat de NLsportraad in op de gewenste invulling van taken en rollen, welke partijen waarvoor verantwoordelijk zijn, welke consequenties dit heeft in relatie tot geldende wet- en regelgeving en hoe afspraken tussen partijen kunnen worden vastgelegd.

Transparantie en good governance

Binnen de georganiseerde sport heeft de NLsportraad (2020b) in de publicatie *Fitheid van de sport* knelpunten ten aanzien van transparantie en governance in de georganiseerde sport geconstateerd. De verdeling van loterijgelden en middelen van de rijksoverheid via NOC*NSF roept vragen op en zet NOC*NSF in een onwenselijke positie ten opzichte van de leden. Hoewel de middelen binnen NOC*NSF 'democratisch' (na besluitvorming in de ledenvergadering) onder de leden worden verdeeld, is het proces voor andere partijen niet doorzichtig. In de Tweede Kamer is al verschillende malen aan de bel getrokken omdat er geen controle mogelijk is op de uitgave van onder andere de beschikbare middelen voor topsport. De Algemene Rekenkamer (2020) is kritisch over de wijze waarop het ministerie van VWS subsidies verstrekt en stelt vragen bij de rechtmatigheid, onder andere op het gebied van sport. Ook stellen sportorganisaties die geen lid zijn van NOC*NSF vragen over de toegankelijkheid van rijksmiddelen. De NLsportraad is voornemens over transparantie en governance te adviseren.

Professionalisering en arbeidsmarkt

Het is belangrijk dat de sportbranche zich ontwikkelt, vernieuwt en professionaliseert. Er is meer slagkracht nodig om het sport- en beweegaanbod uit te breiden en geschikt te maken voor groepen die hiervan nu nog onvoldoende profiteren. Verhoging van het opleidingsniveau, verdere professionalisering en versterking van de arbeidsmarkt zijn het antwoord op de eisen die worden gesteld als de sportbranche nauwer gaat samenwerken met andere sectoren. De NLsportraad constateert dat er in de sportbranche geen aantrekkelijk carrièreperspectief is, dat er weinig fulltimebanen zijn en dat de arbeidsvoorwaarden in de sportbranche matig zijn. De grote achterstand die de sportbranche heeft op de arbeidsmarkt, moet door de gehele branche worden opgepakt. Het is belangrijk dat alle partijen in de branche elkaar vinden en het onderwerp gezamenlijk bij de rijksoverheid agenderen en ondersteuning vragen bij het arbeidsmarktbeleid.

Momenteel laat het ministerie van VWS de huidige arbeidsmarkt in de sport kaart brengen (zie ook VWS, 2019). De resultaten daarvan worden verwacht na de zomer van 2020, gevolgd door een agenda voor de sportarbeidsmarkt in het voorjaar van 2021. De NLsportraad volgt deze ontwikkelingen en bepaalt daarna of aanvullende adviestrajecten nodig zijn.



Data en privacy in de sport

In de sportsector worden steeds meer data verzameld. Zo worden prestaties van topsporters nauwlettend in het oog gehouden en vastgelegd in indicatoren en meetgegevens, of verzameld met oog op herstel en medische behandeling. Ook worden data van sporters en fans gebruikt voor marketingdoeleinden. Mag informatie over sporters verkocht worden aan sponsors, om zo de sportbeoefening/dienstverlening goedkoper te houden (zie ook Autoriteit Persoonsgegevens, 2020)? Hoe verhoudt deze dataverzameling zich tot de privacy-wetgeving en welke risico's brengt dit met zich mee? Hoe gaan andere landen hier mee om? De NLsportraad zet een verkenning op naar deze thematiek, waarbij ook afstemming gezocht wordt met partijen zoals het Rathenau Instituut en de WRR, die op andere onderwerpen aandacht besteden aan data en privacy.



// Adviezen

2021

In 2021 zal de NLsportraad zich om te beginnen buigen over de mogelijkheden voor gezamenlijke branchevertegenwoordiging.

2021-2024

In de jaren daarna adviseert de NLsportraad over de andere randvoorwaarden ter versterking van de sportbranche.



Werkwijze

Adviezen

De NLsportraad streeft ernaar drie à vier strategische beleidsadviezen te publiceren per jaar. Tussentijds brengt de NLsportraad ook operationele adviezen uit en andere publicaties, zoals briefadviezen, open brieven, columns, essays en analyses. Daarnaast organiseert de NLsportraad fysieke en onlinebijeenkomsten passend bij de visie en programmering van de raad en deelt de raad kennis en kunde op congressen, workshops en colleges van andere organisaties. De NLsportraad publiceert de adviezen op de eigen website www.nederlandse-sportraad.nl, brengt deze onder de aandacht via social media en brengt deze in de publiciteit. Via de minister van Medische Zorg en Sport worden de adviezen van de NLsportraad binnen drie maanden na publicatie aan de Tweede Kamer gestuurd met een beleidsstandpunt.

Adviestrajecten

Per advies beziet de NLsportraad welke werkwijze het best past. Doorgaans richt de raad een commissie op samengesteld met raadsleden en met (onafhankelijke) experts en

ervaringsdeskundigen. De externe commissieleden stelt de NLsportraad aan als adviseurs aan de raad. Voor ieder advies wordt om te beginnen een analyse gemaakt van de stand van zaken. De analyses zijn dikwijls gebaseerd op drie pijlers: deskresearch, expertmeetings en gesprekken met stakeholders. Om de wetenschappelijke stand van zaken te inventariseren geeft de raad soms opdracht aan externe onderzoekers voor het schrijven van een *review*. Na het maken van de analyse buigt de commissie zich over scenario's en oplossingsrichtingen, die worden getoetst aan het beleid en de praktijk. Het advies dat door de commissie wordt voorbereid, wordt tussentijds besproken door de raad en uiteindelijk in de raadsvergadering vastgesteld.

Interactie

De interactieve werkwijze die de NLsportraad de afgelopen jaren heeft ontwikkeld, wil de raad continueren. De raad staat in verbinding met zowel de politiek en het beleid als de wetenschap en de praktijk. Alleen op die manier ontstaat de gewenste advisering: relevant, onderbouwd, uitvoerbaar en met voldoende draagvlak.

Wettelijk kader

De *Kaderwet adviescolleges* biedt het wettelijk kader voor de NLsportraad tot zij een eigen wet heeft (uiterlijk 1 april 2022). Binnen dit kader heeft de NLsportraad een *reglement* vastgesteld en een *gedragscode*, waarmee de integriteit van het handelen van de raad en de commissies wordt geborgd. Alle raadsleden en adviseurs tekenen een belangenverklaring die wordt getoetst door de integriteitsofficier van het ministerie van VWS. Raadsleden en adviseurs ontvangen een vergoeding voor hun werkzaamheden op basis van het *Vergoedingenbesluit Nederlandse Sportraad*. Deze en andere stukken zijn eveneens gepubliceerd op www.nederlandse-sportraad.nl.

Samenstelling raad

Bij het ingaan van de tweede periode wordt de samenstelling van de raad gewijzigd. Er zijn drie vacatures ontstaan waarvoor in de zomer van 2020 een open wervingsprocedure is gestart. In totaal telt de raad een voorzitter en negen leden.

Samenstelling secretariaat

De NLsportraad wordt ondersteund door een secretariaat bestaande uit een secretaris, vier adviseurs en twee ondersteuners. Met oog op de nieuwe periode wordt het secretariaat uitgebreid met een adviseur. Daarnaast huurt het secretariaat bij gelegenheid extra capaciteit in via de flexpool van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en via de communicatiepool van het ministerie van Algemene Zaken, en in een uitzonderlijk geval ook capaciteit van buiten.



Foto: Ramon van Flymen / HH



5

Literatuur

Algemene Rekenkamer (2020). *Resultaten verantwoordingsonderzoek 2019 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport*. Gedownload via <https://www.rekenkamer.nl/publicaties/rapporten/2020/05/20/resultaten-verantwoordingsonderzoek-2019-ministerie-van-volksgezondheid-welzijn-en-sport>.

Autoriteit Persoonsgegevens (2020). *Boete voor tennisbond vanwege verkoop van persoonsgegevens*. Gedownload via autoriteitpersoonsgegevens.nl/nl/nieuws/boete-voor-tennisbond-vanwege-verkoop-van-persoonsgegevens.

Bailey, R., C. Hillman, S. Arent en A.J. Petitpas (2013). Physical Activity: an underestimated investment in human capital? In: *Journal of Physical Activity and Health*, 10, 289-308.

Breedveld, K., A. Elling, R. Hoekman en D. Schaars (2016). *Maatschappelijke betekenissen van sport: wetenschappelijke onderbouwing en weerslag in lokaal beleid*. Utrecht/Ede: Mulier Instituut en Kenniscentrum Sport.

CBS & NIDI (2020). *Bevolking 2050 in beeld. Drukker, diverser en dubbelgrijs*. Deelrapport Verkenning Bevolking 2050. NIDI.

Dijk, B., Bottenburg, M. van, Bosscher, V. de, Rycke, J. de, & Funahashi, H. (2018). Topsport. In: H. van der Poel, R. Hoeijmakers, I. Pulles & A. Tiessen-Raaphorst (red.), *Rapportage Sport 2018*. (p.145-182). Sociaal en Cultureel Planbureau/Mulier Instituut.

Dopheide, M. & Elling, A. (2020). *Ondersteuning topsporters bij transitie naar een volgende carrière. 1-meting monitoring TeamNL@work (NOC*NSF)*. Mulier Instituut.

Duijvestein, P., Dijk, B. van, Nijboer, R., Eekeren, F. van & Deelen, I. (2019). *Evaluatie Nederlandse Sportraad*. DSP-groep, in opdracht van het Ministerie van VWS. Tweede Kamer, vergaderjaar 2019-2020, 30 234, nr 240.

GAISF (2020). *Sustainability*. Via <https://sustainability.sport>.

Gezondheidsraad (2010). *Beweegredenen. De invloed van de gebouwde omgeving op ons beweeggedrag*. Den Haag.

Gezondheidsraad (2017). *Advies beweegrichtlijnen*. Gezondheidsraad.

Gezondheidsraad (2020). *Startbrief beweegadvies 0-4-jarigen*. Gezondheidsraad.

IBO gezonde leefstijl (2016). *Eindrapportage van de werkgroep "IBO Gezonde leefstijl"*. Ministerie van Financiën. Via <https://www.rijksbegroting.nl/system/files/12/ibo-gezonde-leefstijl-rapport.pdf>.

KNVB (2020). *Ons voetbal is van iedereen*. KNVB.

KPMG (2019). *Brancherapport Sport*. Nederlandse Sportraad.

Lear, S.A, Hu, W., Rangarajan, S. et al. (2017). The effect of physical activity on mortality and cardiovascular disease in 130 000 people from 17 high-income, middle-income, and low-income countries: the PURE study. In: *The Lancet*, 390 (10113), 2643-2654.

Livingston, G., Huntley, J., Sommerlad, A., Ames, D., Ballard, C., Banerjee, S., Brayne C., Burns, A., Cohen-Mansfield, J., Cooper, C. et al. (2020). Dementia prevention, intervention, and care: 2020 report of the Lancet Commission. In: *The Lancet*, 396 (10248), 413-446.

Nielsen (2019). *Bevolkingsonderzoek sportbeleving*. Nederlandse Sportraad.

NLsportraad (2017a). *Stip op de horizon. Werkprogramma 2018-2020*. Nederlandse Sportraad. NLsportraad (2017b). *Fiscaliteit bij sportevenementen*. Nederlandse Sportraad.

NLsportraad (2017c). *Nederland op de kaart, analyse van 25 grote sportevenementen*. Nederlandse Sportraad.

NLsportraad (2018). *Akkoord met ambitie*. Nederlandse Sportraad.

NLsportraad (2019). *Nederland Evenementenland?* Nederlandse Sportraad.

NLsportraad (2020a). *Het speelveld van de sport. Discussienota over de organisatie en financiering van de sport in de toekomst*. Nederlandse Sportraad.

NLsportraad (2020b). *De fitheid van de sport. Een kwalitatieve analyse van de huidige organisatie en financiering van de sport*. Nederlandse Sportraad.

NLsportraad, Onderwijsraad & RVS (2018). *Plezier in bewegen. Een oproep tot dagelijks twee keer een half uur sporten en bewegen in het onderwijs*. Nederlandse Sportraad, Onderwijsraad en Raad voor Volksgezondheid en Samenleving.

Poel, H. van der, & Pulles, I. (2020). *Monitor Sport en corona: de gevolgen van coronamaatregelen voor de sportsector*. Mulier Instituut.



Rijksoverheid (2020). *Kaderwet adviescolleges*. Gedownload op 27 augustus 2020 via <https://wetten.overheid.nl/BWBR0008159/2020-01-01>.

RIVM (2020). *Kernindicatoren sport en bewegen*. Geraadpleegd op 24 augustus 2020 via www.sportenbewegenincijfers.nl/kernindicatoren.

Romijn, D. & Kalmthout, J. van (2018). *Voortgangsrapportage actieplan 'Naar een veiliger sportklimaat'*. Mulier Instituut.

Scherder (2020). *Actieve leefstijl noodzakelijk in strijd tegen COVID-19 (en de virussen hierna!)*. Gedownload via <https://www.nederlandse-sportraad.nl/actueel/nieuws/2020/05/22/column-erik-scherder>.

SCP (2019). *Denkend aan Nederland. Een bundeling van analyses, thematische verkenningen en essays. Sociaal en Cultureel Rapport 2019*. Sociaal en Cultureel Planbureau.

Tiessen-Raaphorst, A. & Pulles, I. (2018). De maatschappelijke waarde van sport en bewegen voor gezondheid, educatie en sociale cohesie. In: H. van der Poel, H. Hoeijmakers, I. Pulles en A. Tiessen-Raaphorst (red.). *Rapportage sport 2018* (p. 195-207). Sociaal en Cultureel Planbureau/Mulier Instituut.

VWS (2011). *Actieplan 'Naar een veiliger sportklimaat'*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2011-2012, 30 234, nr. 55.

VWS (2013). *Naar een veiliger sportklimaat, Voorstel intensiveringsmaatregelen tegen geweld in de sport*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2012-2013, 30 234, nr. 83.

VWS (2018). *Beleidskader sportevenementen 2019-2020*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2018-2019, 30 234, nr. 198.

VWS (2019). *Verslag wetgevingsoverleg sport*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2019-2020, 30 234, nr. 240.

VWS (2020). *Voorhang verlenging instellingstermijn Nederlandse sportraad*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2019-2020, 30 234, nr. 242.

Wendel-Vos, W., Pas, W., Hollander, E. den, Brosens, M., Hoogendoorn, M. & Tiessen-Raaphorst, A. (2019). Determinants of physical activity, exercise and sedentary behaviour; results from a systematic review of reviews. In: Tiessen-Raaphorst, Woittiez, I., Vonk, F. & Pulles, I. *Kansen op sportieve groei? Een verklarend model van sportdeelname*. Sociaal en Cultureel Planbureau.

Dit is een uitgave van de Nederlandse Sportraad

De Nederlandse Sportraad (NLsportraad) is een onafhankelijk adviesorgaan dat zich richt op het versterken van de betekenis van sport voor de samenleving. De NLsportraad geeft strategische en operationele adviezen over zowel sportspecifieke thema's als de relatie tussen sport en andere beleidsterreinen. Adviezen ontwikkelt de raad op transparante wijze samen met de betrokkenen uit het veld. Adviezen van de NLsportraad zijn vernieuwend, onderbouwd door onderzoek en praktisch uitvoerbaar. De NLsportraad bestaat uit negen leden onder voorzitterschap van Michael van Praag.

www.nederlandse-sportraad.nl

September 2020 | NLsportraad 2020-09

Vormgeving: Things To Make And Do

Foto's: Hollandse Hoogte | ANP